

OAMK

PUUTTUMINEN ON VÄLITTÄMISTÄ

OPISKELIJOIDEN PÄIHDEOHJELMA

1. JOHDANTO

Oamkin opiskelijoiden päihdeohjelman tavoitteena on

- tukea opiskelijan opiskelukykyä ja hyvinvointia,
- ehkäistä päihteiden käyttöön liittyviä haittoja mm. lisäämällä päihteistä käytävää keskustelua korkeakoulu yhteisössä,
- edistää huolen puheeksi ottoa ja
- antaa toimintatavat puuttua opiskelijan päihdeongelmaan ja hoitoonohjaukseen.

Päihteillä tarkoitamme alkoholia, huumeita, päihtymistarkoituksessa käytettyjä lääkkeitä sekä tupakkaa, nuuskaa ja sähkösavukkeita

Oamkin päihdeohjelmassa halutaan painottaa ennaltaehkäisevää toimintaa ja opiskelijan tukemista ja auttamista päihdehaittoja havaittaessa. Oamk haluaa varmistaa turvallisen opiskelu- ja työympäristön kaikille eikä Oamkissa sallita päihtyneenä olemista (Oamkin järjestyssäännöt, Päihteet ja tupakointi). Päihdeohjelmassa kerrotaan myös seuraamuksista, joihin päihtyneenä esiintyminen tai muu epäasiallinen käytös voivat johtaa.

Ammattikorkeakoululain (932/2014 § 36) mukaan ammattikorkeakoululla tulee olla opiskelijahuollon toimijoiden kanssa yhteistyössä laaditut kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmaan puuttumiseksi, jotta se voi vaatia huumausainetestistä koskevan todistuksen ammattikorkeakoululaissa säädetyissä tilanteissa. Tämä ohjelma sisältää lain kohdassa edellytetyt toimintaohjeet.

Päihdeyhdyshenkilönä Oamkin Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa toimii koulutuspäällikkö ja muissa Oamkin yksiköissä kampus-opot. Päihdeyhdyshenkilöt vastaavat yksiköissään päihdeohjelman käytännön toimenpiteiden toteutumisesta puheeksioton ja hoitoonohjauksen osalta. Ennaltaehkäisevästä toiminnasta päävastuu on opiskeluhyvinvointiryhmillä, joiden vetäjinä toimivat kampus-opot.

Tämä päihdeohjelma koskee tutkintoon johtavan koulutuksen, ammatillisen opettajakorkeakoulun, avoimen ammattikorkeakoulun, erikoistumiskoulutuksen ja

täydennyskoulutuksen opiskelijoita sekä soveltuvin osin vaihto-opiskelijoita.

2 ENNALTAEHKÄISEVÄ TOIMINTA

Oamkissa ennaltaehkäisevällä toiminnalla tarkoitetaan kaikkia niitä toimia, jotka tukevat opiskelijan hyvinvointia ja osallisuutta. Vaikka päihteiden käytön takana on aina yksilölliset syyt, myös yhteisöllä on suuri merkitys. Opiskelu yhteisö, joka arvostaa kaikkia jäseniään omana itsenään ja mahdollistaa jokaiselle hänen opinnoissaan tarvitsemansa tuen matalalla kynnyksellä, ennaltaehkäisee päihdehaittoja.

Oamkin ja sen yksiköiden rooli

Oamk tukee opiskelijoiden opiskelukykyä ja vastuullista suhtautumista päihteisiin. Oamkissa toimii **opiskeluhyvinvointiryhmiä**, joihin kuuluu henkilöstön, opiskelijajärjestöjen ja opiskeluterveydenhuollon sekä seurakunnan edustajia. Niiden tavoitteena on huolehtia opiskeluhyvinvoinnin kehittämisestä mukaan lukien päihdehaittojen ennaltaehkäisy. Opiskeluhyvinvointiryhmät järjestävät hyvinvointipäiviä tai muita tapahtumia, jossa päihdeasioita nostetaan esille. Opiskeluhyvinvoinnin näkökulmasta tärkeitä toimijoita ovat opettajatuutorit, kampus-opot, opintopsykologit ja vertaistuutorit. Ohjauksen kokonaisuus esitetään Oamkin opintojen ohjaussuunnitelmassa.

Kaikilla Oamkin opiskelijaryhmillä on **opettajatuutori**. Hänen tehtäviinsä kuuluu opintojen alkuvaiheessa ryhmäytymisestä huolehtiminen yhdessä vertaistuutoreiden kanssa. Opettajatuutorin tehtävänä on perehdyttää opiskelijat Oamkissa opiskeluun sisältäen myös päihdeohjelman, joka esitellään Opiskelijana Oamkissa – Moodle-alustalla. Osalla kampuksista järjestetään yhteistyössä opiskeluterveydenhuollon kanssa Pulinaralli, jonka teemat käsittelevät opiskeluhyvinvointia ja yksi teemoista on päihteiden käyttö.

Opintojen ensimmäisillä viikoilla tehdään joissakin tutkinto-ohjelmissa opettajatuutorien toimesta aloituskysely, jossa opiskelija voi tuoda esille hyvinvointinsa liittyviä huolia, mukaan lukien päihteet. Aloituskyselyssä opiskelija voi pyytää keskusteluaikaa opettajatuutorille tai kampus-opolle. Opettajatuutori kutsuu vuosittain jokaisen ryhmänsä opiskelijan tutorkeskusteluun, jossa

opintojen edistymisen lisäksi huomioidaan opiskelijan hyvinvointi, opiskelukyky ja elämäntilanne.

Opiskelijat voivat varata **kampus-opolle** ajan ja keskustella hänen kanssaan luottamuksellisesti opintoihin, jaksamiseen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista. Keskusteluissa opiskelija voi ottaa esille myös mahdollisen huolensa opiskelijakaverinsa tilanteesta.

Kampus-opot toimivat opiskeluhyvinvointiryhmien vetäjinä. He huolehtivat opettajien ja muun henkilökunnan perehdyttämisestä ja kouluttamisesta opiskeluhyvinvointiin liittyviin asioihin mukaan lukien opiskelijoiden päihdeohjelma sekä puheeksi otto.

Tutkinto-opiskelijoiden käytettävissä on **opintopsykologi**. Opiskelijan on mahdollista osallistua luottamuksellisiin keskusteluihin, joissa voidaan käsitellä esimerkiksi opiskeluun ja oppimiseen, motivaatioon tai jaksamiseen liittyviä haasteita. Tapaamisissa voidaan keskustella hyvin matalalla kynnyksellä myös päihteiden käytöstä ja niiden suhteesta opintoihin ja hyvinvointiin. Nämä keskustelut voivat auttaa opiskelijaa ymmärtämään suhdettaan päihteisiin.

Korkeakoululiikunta tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia fyysisen hyvinvoinnin ylläpitoon liikunnan keinoin. Liikunta voi parhaimmillaan lisätä opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja sosiaalisia suhteita sekä vähentää yksinäisyyttä ja stressiä.

Vertaistuutoreiden, OSAKOn ja koulutusala-järjestöjen rooli

Kaikilla aloittavilla opiskelijaryhmillä on nimetyt **vertaistuutorit**, joiden tehtävä on ohjata opiskelijoita opiskeluun liittyvissä asioissa. Tuutorit ohjaavat opiskelijoita tutustumaan kampuksen käytäntöihin, opintoihin ja Oamkiin. Vertaistuutoreiden tehtävänä on muun muassa järjestää vapaamuotoisia illanviettoja tai ohjelmaa, joissa opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa ja ryhmäytyä myös koulun ulkopuolella. Vertaistuutorit ovat käyneet läpi hakuvalintaprosessin ja he ovat osallistuneet Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijakunta **OSAKO**n järjestämään tuutorikoulutukseen. OSAKOn järjestämässä tuutorikoulutuksessa käsitellään yhtenä osa-alueena ryhmässä toimimisen pelisääntöjä ja vastuullisen päihteiden käytön roolia ryhmässä. Vertaistuutorointiin

liittyvissä tilaisuuksissa huomioidaan, että vain osa opiskelijoista käyttää alkoholia ja että tutustumista edistävät tavoitteelliset tutustumisharjoitteet, ei päihtyminen. Tapaamisissa suositetaan päihteettömiä ympäristöjä.

Lisäksi OSAKO kouluttaa hyvinvointituutoreita ja häirintäyhdyshenkilöitä. OSAKOn häirintäyhdyshenkilöt tarjoavat apua, tukea ja neuvoja opiskelijoille, jotka ovat kokeneet häirintää tai haluavat puhua itseensä tai muihin kohdistuneesta asiattomasta käytöksestä. Usein päihteet ovat mukana, kun asiatonta käytöstä ilmenee.

Oamkissa toimivat opiskelijakunta OSAKO ja useita koulutusala-järjestöjä, jotka edustavat oman alansa opiskelijoita. Opiskelijajärjestöjen edustajat osallistuvat opiskeluhyvinvointiryhmiin ja käyvät keskenään keskustelua päihdekulttuurista Oamkin opiskelijatoiminnassa. Ammattikorkeakoulun toimintaympäristöön sopivista vastuullista alkoholikulttuuria tukevista toimintatavoista sovitaan yhteistyössä opiskelijajärjestöjen ja Oamkin kanssa. Keskustelua käydään esimerkiksi uusien opiskelijoiden vastaanottamisesta ja ensimmäisen syksyn opiskelijatapahtumista.

Opiskeluterveydenhuollon rooli

Opiskelijaterveydenhuolto tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden terveystarkastukseen, jossa huomioidaan opiskelijan terveys ja hyvinvointi laaja-alaisesti mukaan lukien päihteiden käyttö. Opiskelijaa pyritään auttamaan hallitsemaan stressiä ja muita päihteille altistavia elämäntilanteita. Opiskelijaterveydenhuolto toteuttaa yhteistyössä Oamkin yksiköiden kanssa pulinaralleja, joiden tavoitteena on auttaa ja tukea opiskelijoita huolehtimaan mielensä hyvinvoinnista ja ennaltaehkäistä stressiä, masennusta ja liiallista päihteiden käyttöä.

2. PÄIHDEONGELMAN TUNNISTAMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Oamkin ja sen yksiköiden rooli

Yleensä yksittäistä merkkiä päihteiden haitallisesta käytöstä ei ole. Haitallinen päihdekäyttö voi olla taustatekijänä monenlaisessa oireilussa sekä elämänhallinnan ja toimintakyvyn ongelmissa, kuten toistuvissa lyhyissä poissa oloissa, myöhästelyssä tai opintosuoritusten huonontumisessa. Oireilun ja vaikeuksien taustalla voi olla myös monenlaisia muita asioita.

Voit luottaa omaan tunteeseesi. Huoli toisesta ei tarvitse todistusaineistoa. Ota huoli puheeksi leimaamatta ja syyllistämättä. Puheeksi ottaminen on aina opiskelijan kannalta hyödyllistä.

Puheeksiotto on välittämistä

Henkilökunnan jäsen ottaa huolta herättäneet havainnot opiskelijan itsensä kanssa puheeksi. Huolen puheeksiottaminen tapahtuu luottamuksellisesti. Huoli voi perustua epäilyksille, jotka on tarkistettava tai tosiasiatietoihin opiskelijan käyttäytymisestä. Tavoitteena on motivoida opiskelija huolehtimaan itsestään ja terveydestään sekä ottamaan vastuu omasta elämästään.

Puheeksiottamiseen voi liittyä pelkoja. Pelkoja voi aiheuttaa pelko erehtymisestä, virheestä, toisten tai omasta reaktiosta ja tilanteen pahentumisesta. Lisäksi puheeksiottaja voi pelätä, että hänen tietonsa ja kykynsä haitallisen päihdekäytön suhteen ei riitä tai puheeksi ottamisella ei ole mitään vaikutusta. Päihdetietoutta tärkeämpää on opiskelijan kuuntelu, tukeminen ja tarvittaessa ohjaaminen eteenpäin.

Puheeksiottamisessa on tärkeää, että puheeksiotto tapahtuu ystävällisesti ja jämäkästi välttämällä moralisointia sekä henkilökohtaisuuksia. Opiskelijalle tulee antaa aikaa asian ymmärtämiseen ja muutokseen. Tutkinto-ohjelman tulee omalta osaltaan olla valmis tukemaan opiskelijaa, jolla kuitenkin on vastuu tilanteesta. Oleellista on, että opiskelija tulee tietoiseksi tilanteestaan, jolloin hän voi motivoitua muuttamaan päihteiden

käyttöään. Päihteet tulee ottaa puheeksi joka kerta kun huoli opiskelijasta nousee.

Opiskelijaa kannustetaan hakemaan apua. Henkilökunta ohjaa opiskelijaa ottamaan yhteyttä kampusopoon tai opiskeluterveydenhuoltoon.

Opiskeluterveydenhuollon rooli

Terveystarkastuksessa päihteiden käyttö otetaan puheeksi. Alkoholin riskikäyttöä kartoitetaan Audit-testillä ja huumeiden ja lääkkeiden väärinkäytöstä kysytään yksityiskohtaisemmin. Jos kartoituksen perusteella riskit ovat kasvaneet, mietitään yhdessä keinoja riskien vähentämiseksi ja selvitetään päihdekäytön taustalla mahdollisesti olevia psyykkisiä tai somaattisia häiriöitä tai sosiaalisia haasteita. Jos riskit ovat suuret tai terveydenhoitajalla herää muuten huoli opiskelijasta, sovitaan seurantakäynnit tai ohjataan opiskelija eteenpäin hoitoon. Terveydenhoitaja ohjaa opiskelijaa olemaan yhteydessä opinto-ohjaajaan/kampusopoon tai opettaja-tutoriin opintoihin liittyvistä asioista, jos opiskelijalla on opintojen suorittamisessa haasteita.

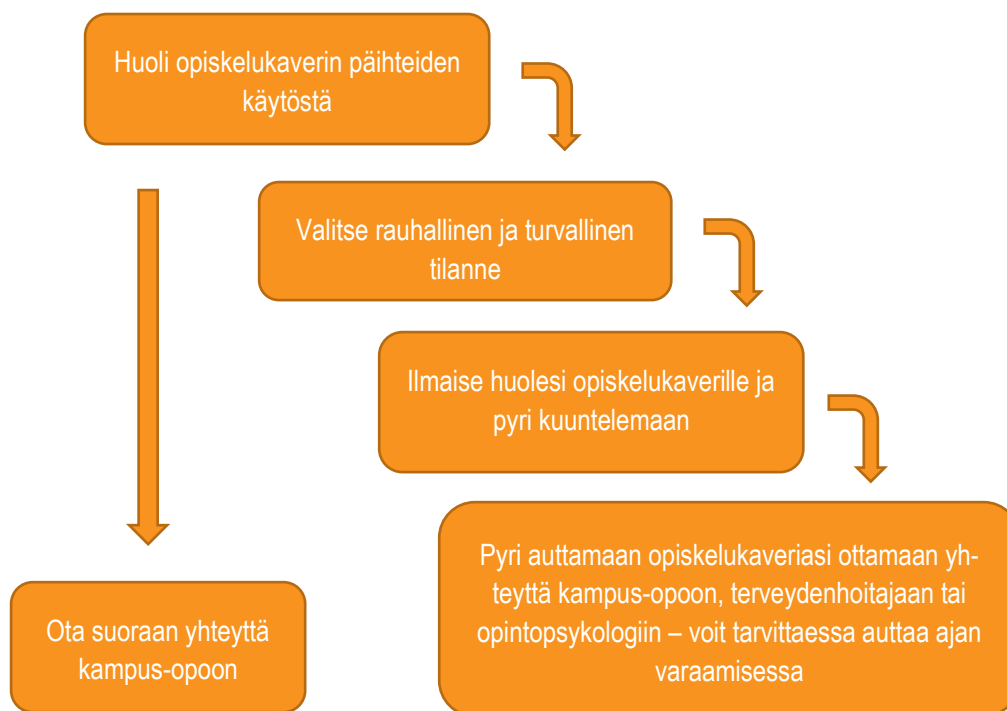
Opiskelijoiden rooli

Vertaisopiskelijat ovat avainasemassa opiskelijoiden päihdeongelmien tunnistamisessa. Opiskelijakaverit havaitsevat todennäköisesti muita tahoja varhaisemmin päihdekäyttöön liittyviä ongelmia, erityisesti silloin, kun alkoholinkäyttö johtaa ongelmiin. Huumeiden käyttöön voi liittyä muuttunutta käyttäytymistä esim. aggressiivisuutta, harha-ajatuksia tai vetäytymistä, jotka huomataan vain lähipiirissä. Opiskelijakaverit tietävät usein opetushenkilökuntaa paremmin, milloin päihteiden käyttäminen vaikuttaa merkittävästi opintosuorituksiin ja opiskelijan tai hänen läheistensä hyvinvointiin.

Jos opiskelijakaverin päihteiden käyttö huolestuttaa, on vertaistuutorin tai opiskelijakaverin suositeltavaa ottaa asia puheeksi. Kun asia otetaan puheeksi, on opiskelijakaverille tärkeää kertoa, että hänen päihteiden käyttämisensä on herättänyt huolestumista. Muista kuitenkin, että vastuullasi ei ole ratkaista toisen päihdeongelmaa

tai elämäntilannetta. Opiskelijakunnasta voi kysyä tukea, apua ja neuvoja puheeksi ottamista varten opiskelukaverin henkilöllisyyttä paljastamatta. Tilanteesta on

hyödyllistä kertoa kampus-opolle, koska hän voi ottaa yhteyttä opiskelijaan sekä tukea ja rohkaista opiskelijaa hakeutumaan terveyst- ja päihdepalveluihin.

Kuvio 1. Ohjeita puheeksi ottamiseen opiskelijalle.

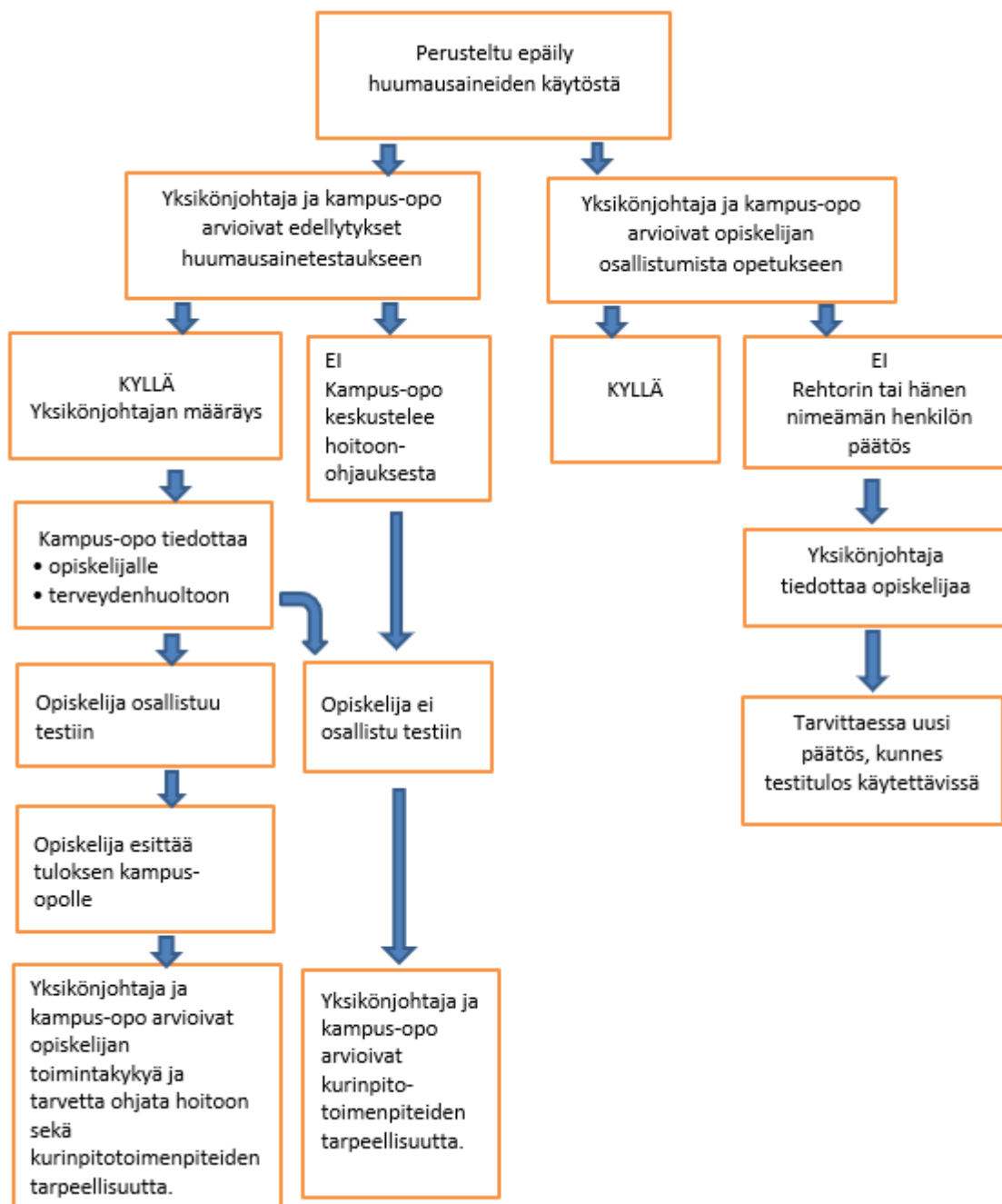
Huumausainetestaus

Todistus huumausainetestauksesta voidaan vaatia kaikilta ammattikorkeakouluopiskelijoilta.

Ammattikorkeakoululain (932/2014 § 36) mukaan ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Testaamisen tulee olla välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelijan tulee toimia sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagoitukykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen vakavasti vaarantaa

- 1) opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä
- 2) liikenteen turvallisuutta
- 3) salassapitosäännönsin suojattujen tietojen suojaaja tai eheyttä tai
- 4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausaineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Ohjeistus opiskelijan lähettämisestä huumausainetestaukseen (ks. kuvio 2) löytyy dokumentista Opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja (SORA) Soralainsäädännön soveltamisohje (Rehtorin päätös 27.4.2020 § 25). Kun opiskelija lähetetään huumausainetestaukseen, käytetään tiedonsiirtolomaketta (liite 1).

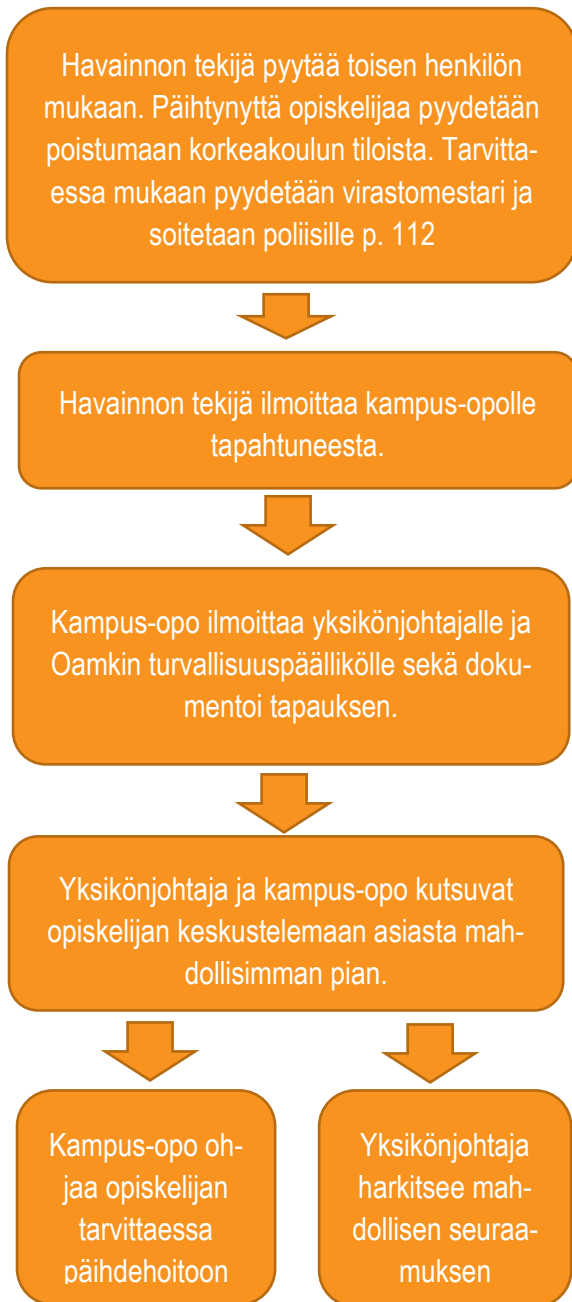

Kuvio 2. Opiskelijan huumausainetestaus ja käsittelyn eteneminen

Toimintamalli, kun kampuksella on havaittu tai epäillä huumausaineiden myyntiä ja välitystä, on liitteessä 2.

Selvästi päihteiden vaikutuksen alainen opiskelija

Oamk haluaa tarjota turvallisen ja viihtyisän opiskeluympäristön kaikille opiskelijoilleen, joten päihtyneenä olemisen ei ole sallittua. Oamkissa noudatetaan alla olevaa toimintamallia, jos opiskelija on selvästi päihtyneenä Oamkin oppitunnilla, tapahtumassa tai tiloissa.

Kuvio 3. Toimintamalli, jos opiskelija on päihtyneenä Oamkin oppitunnilla, tapahtumissa tai tiloissa.

3. HOITOONOHJAUS JA VERKOSTOPALAVERI

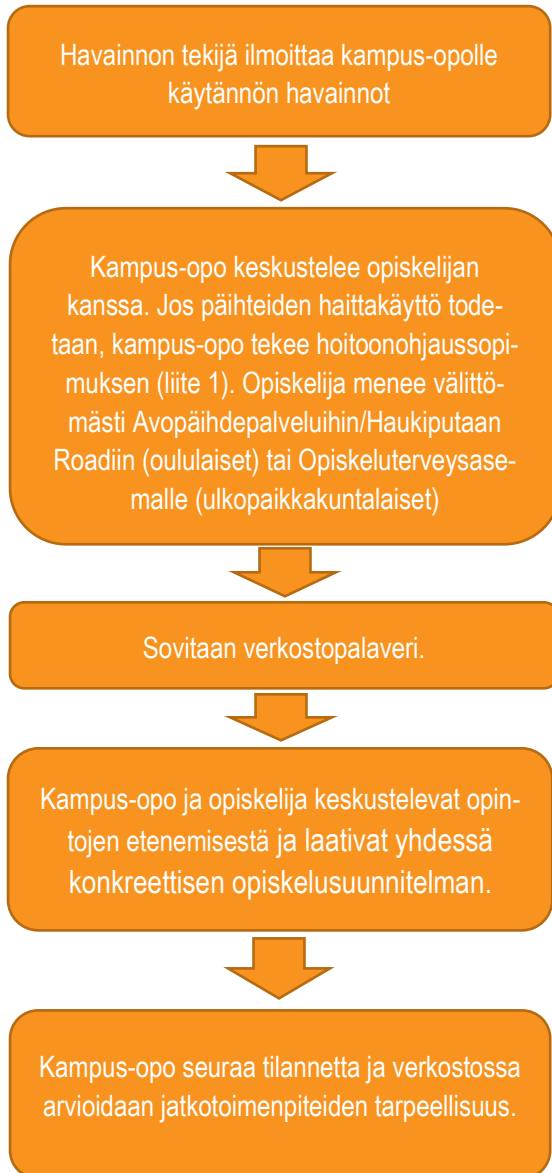
Jos henkilökunnan jäsenellä tai opiskelijatoverilla herää huoli opiskelijan mahdollisesta päihteiden haittakäytöstä, huoli kerrotaan kampus-opolle, joka ottaa yhteyttä ko. opiskelijaan ja keskustelee hänen kanssaan tilanteesta. Keskustelun ilmapiiri on avoin ja arvostava, siinä käydään läpi huolta aiheuttaneet havainnot ja opiskelijan näkökulma tilanteeseen. Jos keskustelussa todetaan opiskelua tai harjoittelua haittaavaa päihteiden käyttöä, kampus-opo ohjaa opiskelijan hoitoon päihdepalveluihin tai opiskeluterveydenhuoltoon. Tällöin kampus-opo ja opiskelija laativat hoitoonohjaussopimuksen (liite 3) ja opiskelija vie sen mukanaan päihdepalveluihin /terveydenhuoltoon.

Opiskelijan hoidon varmistamiseksi kampus-opo kutsuu koolle verkostopalaverin, johon opiskelijan ja kampus-opon lisäksi kutsutaan opiskeluterveydenhuollon ja/tai päihdepalvelujen edustaja. Palaveriin kutsutaan myös opiskelijan mahdollisesti toivoma tukihenkilö. Palaverissa selvitetään ongelman vakavuutta ja sovitaan hoidon tarpeellisuudesta sekä vahvistetaan hoitoonohjaussopimus. Sopimuksessa opiskelija sitoutuu noudattamaan hoitosuunnitelmaa. Verkostopalaverissa sovitaan myös opintojen suorittamisesta ja keskustellaan opintojen mahdollisen keskeytymisen seurauksista toimeentuloon. Hoidon edetessä voidaan tarpeen mukaan pitää verkostopalavereja opiskelijan opintojen ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä hoidon ja opiskelun yhteensovittamiseksi. Hoitoonohjausprosessi on kuvattu kuviossa 4.

Kampus-opo toimii yhteyshenkilönä Oamkin yksikön, opiskeluterveydenhuollon / päihdepalvelujen välillä ja hän on oikeutettu saamaan tiedon siitä, noudattaako opiskelija sovittua hoitosuunnitelmaa. Hoitoonohjaukseen liittyvät toimenpiteet ja yksityiskohtia sisältävät tiedot ovat luottamuksellisia. Hoitoonohjauksen kanssa tekemisissä olevat henkilöt eivät saa ilman asianomaisen opiskelijan lupaa antaa hoitoon liittyviä tietoja sivullisille.

Kuvio 4. Toimintamalli, kun huoli herää opiskelijan haitallisesta päihteiden käytöstä.

Paluu opiskeluyhteisöön opintojen keskeytymisen jälkeen

Päihdeongelmat voivat johtaa opintojen hidastumiseen tai väliaikaiseen keskeytymiseen. Keskeytymisen jälkeen opiskelijan paluuta opiskeluyhteisöön pyritään edistämään vaikeidenkin tilanteiden jälkeen. Paluu opintoihin vaatii aktiivista otetta opiskelijalta itseltään, mutta usein myös opettajatuutorin, kampus-opon ja opintopsykologin tarjoamaan tukeen tarttumista.

Opintoihin palatessa opiskelija ja kampus-opo laativat yhdessä konkreettisen suunnitelman opintojen eteenpäinviemiseksi (Pepin Hopsissa). Suunnitelmaa laadittaessa mietitään myös, millaista ohjausta ja tukea opiskelija tarvitsee opintojen edetessä, jotta paluu opintoihin onnistuu.

4. YHTEISTYÖKUMPPANIT PÄIHDETYÖSSÄ

Oamkin ensisijainen yhteistyökumppani päihde-työssä on opiskeluterveydenhuolto Oulussa ja Oulaisissa. Opiskelijan päihteiden käyttö liittyy moniin tekijöihin, eikä mikään palvelusektori pysty

ehkäisemään päihteidenkäyttöä ja hoitamaan käyttäjiä parhaalla mahdollisella tavalla ilman yhteistyötä. Tutkinto-ohjelman velvollisuus on antaa tietoa hoitomahdollisuuksista.

OULU:

Opiskeluterveysasema, Ajanvaraus p. (08) 558 46310 Kontinkankaan hyvinvointikeskus, Kajaanintie 46A, 3. kerros

- opiskelija ohjataan opiskeluterveysasemalle, jos hänen kotikuntansa ei ole Oulu

Oulun alueella toimivia päihdetyön avohoidon yksiköitä:

- Avopäihdepalvelut p. 044 703 6160, Yrttipellontie 6

- HaukiputaanRoad p. 046 922 0991 ja 050 461 7513, Simppulantie 15 Haukipudas

- Terveysneuvontapiste Oulun Vinkki, p. 044 703 6160 ja 0447036257, Kajaanintie 46, AG-talo 0-krs, Oulun vinkki palvelee suonensisäisiä huumeita käyttäviä asiakkaita sekä heidän läheisiään.

- Päihdetyöntekijän walk-in vastaanotto nuorille (alle 30-v.) tiistaisin klo 14-16 Byströmin nuorten palveluissa, Hallituskatu 5A

Oulun alueella toimivia mielenterveys- ja kriisityön yksiköitä:

- Aikuisten mielenterveyspäivystys p. 044 703 5940, Yrttipellontie 6 2.krs, ma - to klo 8 – 16 ja pe klo 8-15, puhelinohjaus arkisin klo 21 saakka ja viikonloppuisin klo 13-21

Päivystys virka-ajan ulkopuolella Oulun seudun yhteispäivystys p. (08) 315 2655, Kajaanintie 50, sisäänkäynti A1

- Oulun Kriisikeskus p. 044 369 0500, Kirkkokatu 19 A 10, ma - pe klo 9-14

OULAINEN:

Opiskeluterveydenhuolto, Oulainen, Kuntotie 2, Terveystenhoitaja, p. 044-4793448

- Puhelintunti ma-pe klo 8-9,

- Vastaanotto Oulaisten kampus, Kuntotie, 2, ma ja to klo 8-16, ke klo 12-16 ja pe 8-14.15,

- Vastaanotto ilman ajanvarausta ma klo 9-10

A-klinikka, alkoholi-, huume-, lääke-, ja peliriippuvuusongelmien arviointia, hoitoa ja kuntoutusta. A-klinikka osallistuu myös ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Käyntiosoite: Reservikomppaniantkatu 7-9 Yhteyshenkilö: Sairaanhoidtaja p. 044 4793 477 Puhelinajat ma-pe klo 8.00–8.30 ja 11.30 – 12.00

Oulaisten kaupungin kriisiryhmä

Yksityishenkilöt voivat olla yhteydessä terveyskeskukseen (044 4793 401 ma-pe klo 8-16), seurakuntaan (08 4797 420 ma-pe klo 9-15) tai

Mielenterveysyksikkö Tuumaan p. 044 4793 470 ma-to klo 8-16 ja pe klo 8-14 Käyntiosoite: Reservikomppaniantkatu 7-9, 86300 Oulainen

5. MAHDOLLISET SEURAAMUKSET

Ammattikorkeakoululain (932/2014 § 38) mukaan ammattikorkeakoulu voi käyttää seuraavia kurinpidollisia toimenpiteitä:

- poistaa opiskelijan opetustilanteesta tai ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta,
- evätä oikeuden osallistua opetukseen kolmeksi päiväksi,
- antaa kirjallisen varoituksen tai
- erottaa opiskelijan määräajaksi.

Ammattikorkeakoululain (932/2014 § 38) mukaan opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä **poistumaan tilasta**, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta. Mikäli poistaminen johtuu päihdekäytöstä, on suositeltavaa, että tilanteen jälkeen järjestetään puhekeskustelu ja ilmoitetaan kampus-opolle, joka järjestää tarvittaessa verkostopalaverin.

Ammattikorkeakoululain (932/2014 § 38) mukaan opiskelijan **osallistuminen opetukseen voidaan evätä** enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai ammattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Ammattikorkeakoululain (932/2014 § 39) mukaan rehtori ja opettaja sekä harjoittelupaikan ohjaaja voivat toimia opiskelutilanteesta poistamisessa ja opiskeluun osallistumisen epäämisessä yhdessä tai erikseen ja toimenpiteet tulee kirjata.

Ammattikorkeakoululain (932/2014 § 38) mukaan opiskelijalle voidaan antaa **kirjallinen varoitus**, jos hän häiritsee opetusta, käyttäytyvä väkivaltaisesti tai

uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikoo ammattikorkeakoulun järjestystä, kieltäytyy huumausainetestistä koskevan todistuksen esittämisestä tai on käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Jos opiskelijan teko tai laiminlyönti on vakava tai epäasiallinen käytös jatkuu kirjallisen varoituksen jälkeen, opiskelija voidaan **erottaa** ammattikorkeakoulusta enintään vuodeksi. Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori ja opiskelijan määräajaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus (L 932/2014 § 39).

Opiskeluoikeuden pidättäminen ja peruuttaminen (SORA-alat)

Jos opiskelija kieltäytyy terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan **pidättää oikeus opiskeluun** siihen asti, kunnes hän suostuu niihin. Jos opiskelija kieltäytyy rikosrekisteriotteen antamisesta, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän antaa sen nähtäväksi. (L 932/2014 § 38.) Ammattikorkeakoulun hallitus tekee päätöksen opiskeluoikeuden pidättämisestä (L 932/2014 § 39).

Viimeisenä keinona puuttua turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin silloin, kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta taikka potilas- tai asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia on **opiskeluoikeuden peruuttaminen**. Opiskeluoikeuden peruuttamista sovelletaan Oamkissa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen ja ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin (Opiskeluun soveltumattomuuteen ratkaisuja (SORA). Soralaisäädännön soveltamisohje. Rehtorin päätös 27.4.2020 § 25.)

Opiskelijan päihdeongelma on ensisijaisesti pyrittävä hoitamaan ja opiskeluoikeuden peruuttaminen

tulee kyseeseen useimmiten vasta, jos opiskelijan päihdeongelma edelleen ilmenee opinnoissa. Jos opiskelijan päihteen käyttö on aiheuttanut toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden toistuvan tai vakavan vaarantumisen tai olosuhteet muuten antavat aiheutta, peruuttamisprosessin välitön käynnistäminen voi olla ensisijainen vaihtoehto.

Ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden ammattikorkeakoululain (932/2014 § 33) mukaan, jos

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittanut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 26 §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä;

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi; tai

4) opiskelija on tuomittu laissa erikseen mainituista rikoksista, jos opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttää olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä ja peruuttaminen on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää. (L 932/2014 § 33.)

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista. (L932/2014 § 34.)

Päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta tekee ammattikorkeakoulun hallitus (L932/2014 § 39).

Opiskeluoikeus voidaan laissa säädettyin edellytyksin palauttaa (ks. L 932/2014 § 35). Mikäli opiskelijan opiskeluoikeus on peruutettu päihdeongelman vuoksi, on hänen mahdollista hakea opiskeluoikeuden palauttamista, jos päihdeongelma on väistynyt ja lääkäri arvioi, että opiskelija täyttää alakohtaiset terveydentilavaatimukset.

6. ARKALUONTOISEN TIEDON KÄSITTELY JA LUOTTAMUKSELLISUUS

Ammattikorkeakoululaissa (932/2014 § 65) säädetään poikkeuksia salassapitosäännöksiin. Siinä tietojen antaminen rajoitetaan opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskeviin ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiin tietoihin. Tietoja voidaan antaa seuraaville henkilöille ja niiden käyttötarkoitus määritellään seuraavasti:

- 1) ammattikorkeakoulun rehtorille ja ammattikorkeakoulun turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi;
- 2) opinto-ohjauksesta vastaaville henkilöille muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten;
- 3) opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten;
- 4) harjoittelusta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä harjoittelupaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi;
- 5) poliisille ja ammattikorkeakoulun edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai jos opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Säädöksessä tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on

saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi (L 279/2015 § 65).

7. LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932.

Oamkin järjestyssäännöt

Rehtorin päätös 27.4.2020 § 25 Opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja (SORA) Soralainsäädännön soveltamisohje

Päihdeohjelman sisältöä pohdittaessa on hyödynnetty

- Ehyt ry, Kupla-hanke, Suosituksia opiskelijoiden päihdeohjelmien kehittämiseen ja jalkauttamiseen korkeakoulu yhteisöille
- Turun ammattikorkeakoulu, Opiskelijoiden päihdeohjelma
- Unifi ry, Opiskelijoiden päihdeohjelma

Kuvat, Oamk

8. LIITTEET

Liite 1 Tiedonsiirtolomake, Oulun kaupunki

Liite 2 Toimintamalli havaittaessa tai epäiltäessä huumausaineiden myyntiä ja välitystä

Liite 3 Hoitoonohjaussopimus

TIEDONSIIRTOLOMAKE TERVEYDENHUOLLOLLE – OPISKELIJA VELVOITETTU ESITTÄMÄÄN HUUMAUSAINETESTIÄ KOSKEVA TODISTUS

Koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen perustuen lakiin ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, 34 a §), lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998, 11 § 4 kohta), ammattikorkeakoululakiin (932/2014, 36 §), yliopistolakiin (558/2009, 43 d §), valtioneuvoston asetus huumausainetestien tekemisestä (218/2005, 4§)

1. Opiskelijan nimi ja henkilötunnus

---

2. Opiskelija opiskelee SORA-koulutuksessa: kyllä ___ ei ___

3. Opiskelijalla kuvallinen henkilöllisyystodistus: kyllä ___ ei ___*

*mikäli opiskelijalla ei ole kuvallista henkilöllisyystodistusta, on opiskelijalla oltava testauksen tilanteessa mukana koulutuksen järjestäjän, korkeakoulun, työssäoppimispaikan tai harjoittelupaikan edustaja, joka voi luotettavasti todistaa opiskelijan henkilöllisyyden

4. Perustelu vaatimukselle esittää huumausainetestiä koskeva todistus:

___ epäily huumausaineiden vaikutuksen alaisena olemisesta

___ epäily huumeriippuvuudesta

5. Kuvaus toimintakyvyn heikentymisestä ja mistä tehtävistä opiskelija on ohjattu testaukseen:

---

6. Päihtymystilan arvioijan (koulutuksen järjestäjän, korkeakoulun, työssäoppimispaikan tai harjoittelupaikan edustaja) nimi ja puh:

---

7. Päihtymystilan arviointi:

Puhe: ☐ selvää ☐ epäselvää	Puhuteltavuus: ☐ kyllä ☐ heikentynyt	Ajan ja paikan taju: ☐ kyllä ☐ heikentynyt
Kävely: ☐ varmaa ☐ epävarmaa	Reaktiokyky: ☐ normaali ☐ hidastunut	Alkoholin haju: ☐ ei ☐ kyllä
Olemus: ☐ rauhallinen - hallittu ☐ unelias	☐ euforinen – menee lujaa ☐ uhitteleva	☐ ahdistunut ☐ itkuinen
Fyysiset oireet: ☐ ei ole ☐ vapina	☐ levottomuus ☐ oksentaminen	☐ hikoilu

8. Huumausainetestaustodistuksen esittämiseen velvoittaneen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun edustajan yhteystiedot (nimi, puhelinnumero):

---

9. Opiskelija on ohjattu terveydenhuoltoon huumausainetestausta varten

kellon aika ja pvm:

terveydenhuollon yksikön nimi:

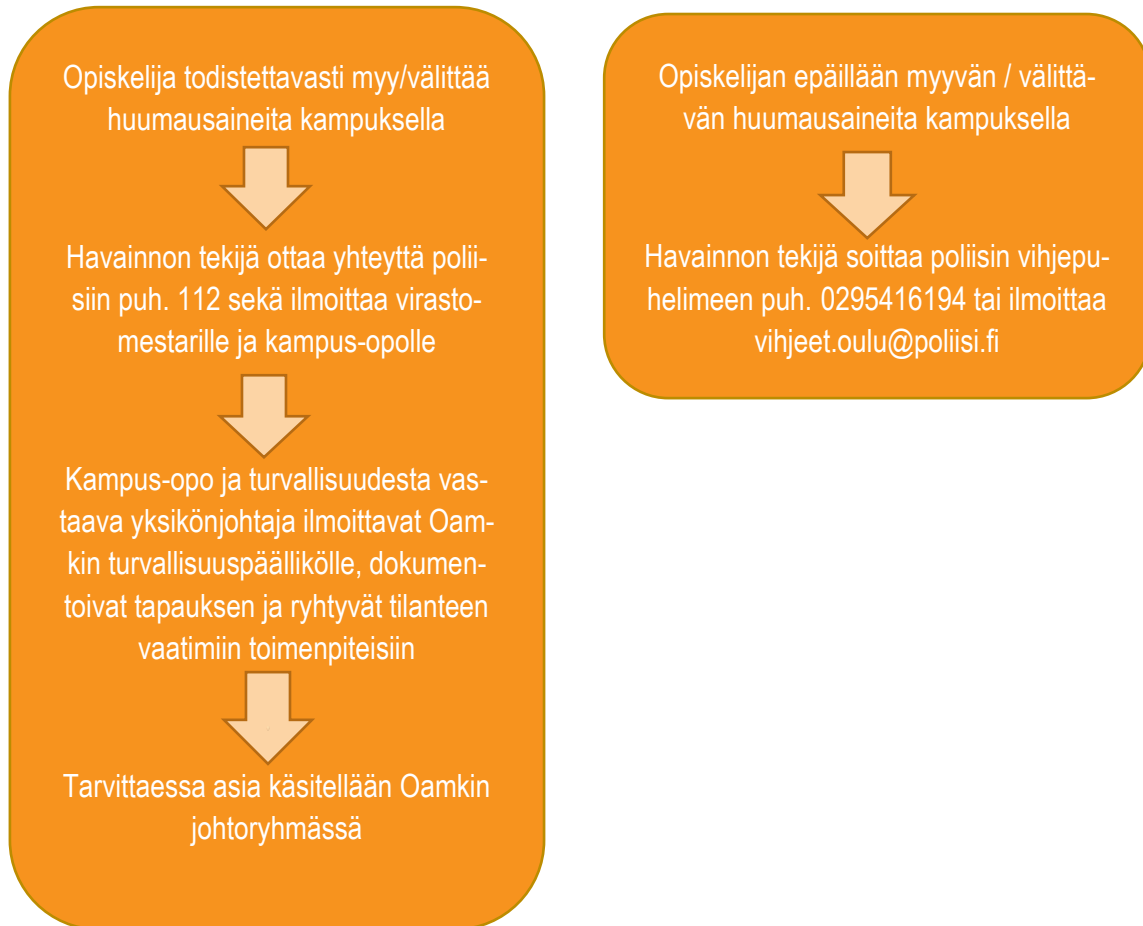
mahdollisen saattajan nimi:

paikka ja aika ja allekirjoitus:

Nimenselvennys
(päihtymystilan arvioinut henkilö)

Tämän asiakirjan alkuperäinen kappale on koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun kappale. Yksi kopio on annettu opiskelijalle ja yksi jää terveydenhuollon yksikköön.

Liite 2. Toimintamalli, kun kampuksella on havaittu huumausaineiden myyntiä / välitystä

HOITONOHJAUSSOPIMUS

LUOTTAMUKSELLINEN

Opiskelijan nimi _____

Henkilötunnus _____

Lähiosoite _____

Puhelin _____

Tutkinto-ohjelma _____

Hoitoonohjauksen syy _____

_____

Kampus-opo _____

Kampus-opon yhteystiedot _____

Sitoudun päihteiden haittakäytön vuoksi hoitoon. Hyväksyn hoitopaikan suosittelemat ja kanssani yhteisesti laadittavat hoitomuodot. Sitoudun aloittamaan hoidon välittömästi.

Hyväksyn, että kampus-opolla on oikeus saada terveydentilaani ja toimintakykyäni koskevaa tietoa siinä määrin kuin se on tarpeellista opinnoissa ohjaamisen kannalta.

Minulla on oikeus peruttaa kampus-opon tiedonsaantioikeus milloin tahansa.

Hakeudun hoitoon vapaaehtoisesti ja allekirjoitettuani hoitoonohjaussopimuksen olen velvollinen noudattamaan sitä.

Oulussa __/__/20__

Opiskelijan allekirjoitus

Oamkin edustajan allekirjoitus

_____

_____

OAMK

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU